

WSTĘP

*„Przeszłość nie wraca jak żywe zjawisko
w dawnej postaci – jednak nie umiera.”*

A. Asnyk

Niniejsza publikacja powstała z okazji jubileuszu kształcenia nauczycieli i pedagogów w Raciborzu. To już ponad 70 lat tradycji kształcenia nauczycieli w naszym mieście. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu jest spadkobierczynią i kontynuatorką tego dzieła. Od momentu powstania Uczelni w 1992 na wielu kierunkach realizowany jest program studiów w zakresie specjalności nauczycielskich. I pomimo tego, iż niejednokrotnie zmieniały się założenia, modele oraz standardy kształcenia nauczycieli, ciągle czerpiemy z bogatej przeszłości. Zatem przywołajmy tę 70–letnią przeszłość.

Początki sięgają 1945 roku, kiedy to powstało Państwowe Liceum Pedagogiczne z siedzibą w Krowiarkach. W 1946 roku przeniesiono je do Raciborza, gdzie funkcjonowało do 1954 roku.

Państwowe Liceum Pedagogiczne zainicjowało wieloletni proces intensywnego kształcenia kadry nauczycielskiej w naszym mieście. Jego godnym kontynuatorem było Studium Nauczycielskie, funkcjonujące w latach 1954–1976. W 1973 roku w murach wspomnianego Studium otwarte zostaje Centrum Doskonalenia Nauczycieli jako terenowy oddział Instytutu Kształcenia Nauczycieli. Doskonalono tu specjalistów w zakresie nauczania przedmiotów przyrodniczych, artystycznych, nauczania początkowego, wychowania fizycznego i obronnego. W 1982 roku, w trudnym okresie stanu wojennego, otwarto Studium Wychowania Przedszkolnego, które z czasem przekształcono ponownie w Studium Nauczycielskie.

Lata 1991 i 1992 zapoczątkowują w Raciborzu nową, jakościowo wyższą, formę kształcenia nauczycieli. Powstają kolejno: Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych oraz Kolegium Nauczycielskie Wychowania Fizycznego i Zdrowotnego. I właśnie ta druga instytucja stała się fundamentem, na którym zbudowano koncepcję programową i organizacyjną Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu.

Warto także wspomnieć o epizodach funkcjonowania w naszym mieście uczelni wyższych zorientowanych na preparację nauczycieli. Ówczesna katowicka Wyższa Szkoła Wychowania Fizycznego w roku 1974 zorganizowała punkt konsultacyjny dla studiujących zaocznie, który przekształcono w raciborską filię Wydziału Wychowania Fizycznego. Kształcono tu przyszłych nauczycieli

wychowania fizycznego do 1981 roku. Miejsce wspomnianej filii zajęła Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Opolu, która powołała Zamiejskowy Oddział. Ulokowano w nim na cztery lata studia dzienne z zakresu nauczania początkowego¹.

Wszystkie przywołane instytucje realizowały ideę społecznej misji na rzecz drugiego człowieka, a szczególnie dla dobra dziecka i młodzieży. W swej działalności propagowały wiarę w szansę naprawy świata i człowieka poprzez naukę i edukację. Dziś Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa zbiera owoce tego, co inni zasiali przed laty, co troskliwie pielęgnowali, co tworzyli.

Mamy nadzieję, że publikacja przygotowana przez nas będzie pamiątką tego pięknego Jubileuszu. Dzięki współpracy z znakomitymi autorami udało nam się zebrać pakiet cennych opracowań, które zostały zamieszczone w dwóch częściach niniejszej monografii. Wstęp do rozważań poszczególnych autorów stanowi praca Pawła Stróżyka, w której szeroko zaprezentowano proces kształcenia nauczycieli w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Raciborzu.

Część pierwsza zaprezentowanej publikacji poświęcona została złożonemu i wieloaspektowemu zagadnieniu kompetencji współczesnego nauczyciela.

Tatiana Kłosińska przedstawia możliwości wykorzystywania programów komputerowych w procesie wczesnej nauki czytania i pisania. Autorka podkreśla rolę multimediiów w rozwoju kompetencji dydaktycznych nauczycieli i optymalizacji kształcenia dziecka na etapie edukacji elementarnej. W pracy zaprezentowano również wyniki badań własnych ukierunkowanych na rozpoznanie opinii nauczycieli na temat przydatności programów komputerowych w pracy dydaktycznej.

Iwona Konopnicka zaprezentowała tekst na temat edukacji czytelniczej dzieci w młodszym wieku szkolnym. W pracy podkreśla specyfikę zjawiska czytelnictwa dziecięcego, a tym samym stałą potrzebę przygotowania nauczyciela do procesu kształtowania postaw czytelniczych u dzieci. Jako przykład dobrej praktyki przywołuje propozycję programu zajęć przygotowujących przyszłych nauczycieli do udziału w procesie edukacji czytelniczej najmłodszych uczniów.

W artykule Renaty Reclik znajdujemy doniesienie z badań, których głównym celem było poznanie opinii studentów na temat czynników warunkujących poziom przygotowania do realizacji edukacji matematycznej w przyszłej pracy zawodowej.

Tomasz Szwed przedstawia refleksje nad podmiotowymi uwarunkowaniami edukacji matematycznej związanymi z osobą nauczyciela. Autor szczególną uwagę poświęcił motywowaniu uczniów i budowaniu u nich dobrego nastawienia do uczenia się.

Tekst Ewy Jędrzejowskiej koncentruje się wokół zagadnienia form organizacyjnych zajęć dydaktycznych prowadzonych z dziećmi w wieku przedszkolnym. Zaprezentowane zagadnienie wydaje się niezwykle ważne,

¹ Marian Kapica, Społeczny proces tworzenia szkoły wyższej. (W:) Bugdol M., Kapica M., Pośpiech J. (red.), *Pogranicza edukacji*. Wyd. Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu. Racibórz 2004.

zarówno z punktu widzenia efektywności dydaktyki przedmiotowej, jak również w odniesieniu do rozwijania u dziecka kompetencji społecznych.

Marcela Szymańska prezentuje zagadnienie odnoszące się do edukacji regionalnej i kompetencji nauczyciela regionalisty. W swym tekście przedstawia działania upowszechniające wśród uczniów dziedzictwo kulturowe regionu.

Część druga niniejszej książki została poświęcona nowym wyzwaniom i problemom nauczyciela.

Rozważania Magdaleny Woynarowskiej - Sołdan i Barbary Woynarowskiej zostały skoncentrowane wokół zagadnienia promocji zdrowia nauczyciela. Szczególnie interesującą częścią tekstu jest prezentacja efektów realizowanego w Polsce w latach 2012—2015 projektu „Promocja zdrowia pracowników szkoły”.

Na potrzebę działań w zakresie promocji zdrowia nauczyciela wskazuje również Małgorzata Drozd – Rudnickia. W swym tekście porusza problem wypalenia zawodowego nauczycieli wczesnej edukacji.

Weronika Wrona-Wolny prezentuje wyniki badań na temat stylu życia i samooceny zdrowia nauczycieli wychowania fizycznego. Analiza materiału empirycznego wskazuje na potrzeby w zakresie zdrowia nauczycieli, a także stanowi źródło wiedzy na temat kompetencji nauczycieli wychowania fizycznego do realizacji edukacji zdrowotnej w szkole.

W kolejnym artykule pod tytułem „Dylematy współczesnego pedagoga w dobie myśli ponowoczesnej” znajdujemy rozważania nad kondycją człowieka we współczesnej rzeczywistości ponowoczesnej oraz nad związanymi z tym problemami, z którymi musi zmierzyć się nauczyciel.

Tekst Teresy Jemczury przywołuje ideę personalizmu i pedagogiki personalistycznej. Autorka prezentuje rozważania wokół podstawowych pojęć idei i filozofii personalistycznej oraz dokonuje próby odniesienia personalizmu pedagogicznego na praktykę wychowania w sytuacji opozycji rzeczywistości społecznej do założeń tego nurtu pedagogicznego.

Na zakończenie pragniemy serdecznie podziękować wszystkim autorom, wieloletnim przyjaciółom i współpracownikom naszej Uczelni za udział w przygotowaniu wspólnego dzieła. Szczególną wdzięczność i wyrazy podziękowania kierujemy pod adresem Pani Profesor Gabrieli Kapicy, Pana Profesora Mariana Kapicy oraz Pana Profesora Jerzego Pośpiecha za inspirację do uczenia jubileuszu 70–lecia kształcenia nauczycieli w Raciborzu oraz przygotowania niniejszej publikacji.

Specjalne podziękowania kierujemy w stronę Pani Profesor Anny Gawęł z Uniwersytetu Jagiellońskiego za recenzję oraz wartościowe wskazówki, które przyczyniły się do nadania publikacji ostatecznego kształtu.

Redaktorzy